

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ประชากรประกอบด้วยโรงเรียนเพื่อนเด็ก จำนวน 19 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นโรงเรียนที่เข้าโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็กในระยะที่ 1 และ 3 จำนวน 9 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าอาวาสวัด ประธานสถานักเรียน หัวหน้าห้องเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งสิ้นจำนวน 193 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และเขียนรายงานเป็น ความเรียง

ผลการวิจัย

1) ด้านการจัดระบบการเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่สำคัญคือ การร่วมกำหนดนโยบาย แผน/กิจกรรมของโรงเรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมและมีความพึงพอใจจากการมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 100 สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ คือ การสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองเพื่อให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างเป็นรูปธรรม การที่ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน และจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและชุมชน ในด้านปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่สำคัญคือ การร่วมวางแผนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การร่วมกำหนดนโยบาย แผน/กิจกรรมของโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง กรรมการศึกษา และชุมชนยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียน มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำ และไม่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 จึงไม่สามารถแนะนำและสอนการบ้านบุตรหลานในบางสาระการเรียนรู้ได้ดีพอ และ

ด้านความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การร่วมวางแผนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้ครอบคลุมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้น ให้จัดการประชุมอบรมสัมมนาให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น ให้รายงานความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานให้ชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่สำคัญคือ สนับสนุนการรณรงค์ต่อต้านสารเสพติด การพนัน และสื่อที่เป็นภัยต่อผู้เรียน ส่งเสริมให้มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน และส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจจากการมีส่วนร่วมคือการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามความสนใจ การพัฒนาคลังข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้ในการพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพและคุ้มครองสิทธิเด็ก ในด้านปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่สำคัญคือการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านความประพฤติ ส่งเสริมสนับสนุนด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน และด้านความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านความประพฤติ มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัยและความรับผิดชอบ

3) ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่สำคัญคือ การแนะนำให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ให้บริการสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้เรียน ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความตระหนักในการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจจากการมีส่วนร่วมคือ โรงเรียนมีข้อมูลแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน การที่นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในด้านปัญหาการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่สำคัญคือ วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น การเป็นวิทยากรการเรียนรูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับโรงเรียน โรงเรียนยังขาดสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย และด้านความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นวิทยากรการเรียนรูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับโรงเรียน ให้มีการศึกษาดูงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และจัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

4) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่สำคัญคือ การระดมทรัพยากรเพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส ร่วมบริจาคเพื่อสนับสนุนแหล่งศึกษาค้นคว้าในชุมชน สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจจากการมีส่วนร่วมคือ การส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้กับนักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความ

ตระหนัก มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์บทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ในด้านปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่สำคัญคือ การร่วมบริจาคเพื่อสนับสนุนแหล่งศึกษาค้นคว้าในชุมชน การบริจาคสื่ออุปกรณ์ ทุนการศึกษา ทุนอาหารกลางวันให้แก่โรงเรียน และด้านความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนับสนุนแหล่งการศึกษาค้นคว้าในชุมชน ทุนการศึกษา อาหารกลางวัน สื่อการเรียนการสอนแก่โรงเรียน และพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน